

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

پدیدآورده (ها) : محبی، علی؛ کریمی خویگانی، روح الله
علوم تربیتی :: بصیرت و تربیت اسلامی :: زمستان 1392، سال دهم - شماره 27
(علمی-ترویجی/ISC)
از 65 تا 78

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1043133>

دانلود شده توسط : کافی نت تخصصی نور
تاریخ دانلود : 20/05/1395

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

علی محبی^۱

روح‌الله کریمی خویگانی^۲

چکیده

بیان تربیت دینی به عنوان مهم‌ترین رکن نظام تربیتی و آموزشی دانشگاه علوم انتظامی امین از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تحقق تربیت دینی بدون توجه به کل عناصر و عوامل مؤثر در نظام تربیتی مدون و علمی امری دست‌نیافتنی است. هدف از این تحقیق، بررسی عناصر اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی و تعیین سهم آنها در نظام تربیت دینی دانشگاه علوم انتظامی امین است.

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع، توصیفی است که به صورت پیمایشی و با ابزار پرسشنامه و مصاحبه با نخبگان حوزه دین و تعلیم و تربیت انجام شده است. جامعه آماری عبارت است از: دانشجویان، استادان، نخبگان حوزه دین و تربیت دینی و دست‌اندرکاران اجرایی تربیت در دانشگاه علوم انتظامی که برای انتخاب جامعه نمونه دانشجویان، با توجه به روش حداکثری کوکران و دکتر ارقامی (۱۳۸۹) تعداد ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی از بین دانشجویان سال اول، دوم، سوم و چهارم انتخاب گردیدند. متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی و مذهبی و شغل والدین. با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش بین، رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در آزمون رگرسیونی شرکت داده شدند.

نتایج، حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آنها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است. تحلیل واریانس نیز نشان می‌دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که متغیرهای، خانواده، دوستان، ارتباطات، بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند و تأثیر متغیرهای دیگر معنی‌دار نبود.

کلیدواژه‌ها: تربیت، تربیت دینی، نظام تربیت دینی، نظام آموزشی، عوامل اجتماعی.

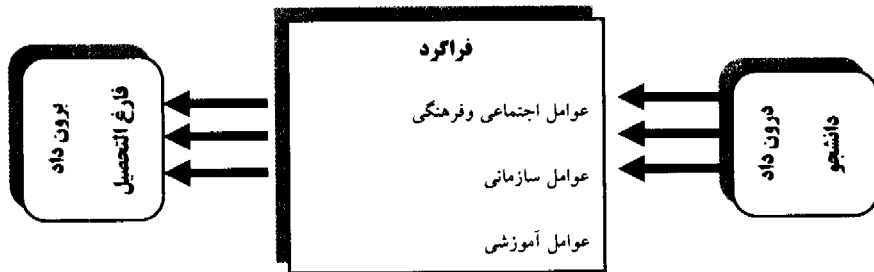
۱) استادیار دانشگاه علوم انتظامی (Email: mohebbiarr@yahoo.com)

۲) عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی (۱۳۷) Email: hosein.m@yahoo.com

۱- مقدمه

طراحی نظام تربیتی و برنامه‌ریزی فرایند تربیتی در نظام‌های رسمی تربیت، از ارزش و اهمیت والایی برخوردار است. در نظام‌های رسمی تربیت، پاسخگویی به کسانی که برای آنها هزینه‌هایی را متحمل می‌شوند، امری الزامی است؛ به همین دلیل تلاش می‌شود تا هر اقدام دارای توجیهی باشد. دانشگاه‌ها به‌عنوان مرکز عالی رسمی تربیت، برنامه‌های تربیتی خود را بر همین اساس تنظیم می‌کنند. در میان آموزش‌هایی که در دانشگاه ارائه می‌شود، تربیت دینی با هدف ایجاد نگرش مثبت به اعتقادات دینی و سرمایه‌های فرهنگی خودی، تقویت روحیه پاسداری از استقلال کشور، نفی هر گونه ستمگری و ستم‌پذیری و تربیت انسان عامل به فضیلت‌های انسانی و اسلامی با شیوه جذاب، طراحی و اجرا می‌شود. مسئولان فرهنگی و متولیان آموزش و تربیت دینی امیدوارند که فرد از طریق آموزه‌های تربیتی دینی، شایستگی لازم را برای تقرب به درگاه الهی پیدا کند و تبدیل به انسانی شود که معیارهای دینی و اخلاقی سرلوحه عمل خویش قرار دهد و متعهدانه به وظایف خود بپردازد؛ لیکن برخلاف تلاش‌های زیاد و هزینه‌های فراوان، نگاه تربیت دینی بدون توجه به کل عناصر و عوامل یک نظام تربیتی مدون و علمی، صورت می‌پذیرد.

عوامل مهم مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان که عناصر تربیت دینی را تشکیل می‌دهند عبارت‌اند از: عوامل اجتماعی، عوامل فردی و عوامل آموزشی، عوامل سازمانی و ... (محبی و همکاران، ۱۳۹۱).

شکل ۱: فرایند فرضی نظام تربیت دینی دانشجویان

با توجه به عوامل بیان شده، تحقیق حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال اساسی است:

عوامل اجتماعی مؤثر بر نظام تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی کدامند؟

۲- تربیت و تربیت دینی

در اصول آموزش و پرورش، تربیت را «تغییر آدمی در نفس خویش یا دیگران» تعریف کرده‌اند (آموزگار، ۱۳۸۹: ۳۹)؛ در تعریف دیگر، «تربیت عبارت است از فراهم کردن زمینه‌ها و عوامل برای شکوفاکردن و به فعلیت رساندن استعدادها بالقوه انسان و حرکت تکاملی او به سوی هدف مطلوب، منطبق بر اصولی معین و برنامه‌های منظم و سنجیده» (جعفریان، ۱۳۸۹: ۱۸).

«تربیت دینی» به عنوان یک حوزه مطالعاتی در قلمرو تربیت اسلامی از دهه هفتاد شمسی وارد مباحث تربیتی کشور شده است. پیش از این «تربیت اسلامی»، «تعلیم و تربیت اسلامی»، «تعلیم و تربیت در اسلام» و پیش از انقلاب واژه «تربیت اسلامی» رایج بود. یکی از علل پیدایش این واژه، گسترش مطالعات و تحقیقات در قلمرو تربیت اسلامی است. طبیعی است با گسترش مطالعات و گذشتن از کلیات و ورود به جزئیات، واژگان جدیدی نیز مورد نیاز خواهد بود و به همین جهت شاهد ورود واژگانی نو در قلمرو مباحث تربیتی هستیم. واژگانی مانند؛ «تربیت دینی»، «تربیت اخلاقی»، «تربیت جنسی» و ... در منابع تربیتی انگلیسی زبان نیز مطالعات گسترده‌ای درباره **Religious Education** صورت گرفته است (داوودی، ۱۳۸۸: ۲۹). تربیت دینی اصطلاحاً به مفهوم جنبه‌ای از فرایند تعلیم و تربیت ناظر به پرورش ابعاد شناختی، عاطفی و عملی متربی از لحاظ التزام به معیارهای دینی است. به عبارت دیگر رشد و تقویت عقاید دینی، حالات و عواطف مذهبی و تقید به مناسک و آداب دینی را برای تحقق شخصیتی متدین مدنظر دارد» (کیومرثی، ۱۳۸۹: ۲۳).

۳- نظام تربیتی

«نظام تربیتی» مجموعه‌ای از مفاهیم و ارزش‌های سازمان یافته درباره تربیت است که از نوعی همبستگی درونی برخوردارند و به‌طور اساسی و پایه‌ای بیانگر چگونگی تربیت‌اند (بجنوردی، ۱۳۹۱) این مبانی عبارتند از: اصول، مبانی و روش‌هایی که به عناصر اساسی تعلیم و تربیت معروف‌اند (میرشاه جعفری و مقامی، ۱۳۸۴).

نظام تربیتی مطلوب نظامی است که تمام عوامل و عناصر مربوط به نظام را اعم از شرایط و معیارهای ورودی (درون‌داد) و عوامل، عناصر و شیوه‌ها و روش‌های اجرایی و تربیتی (فرایند) و نیز ویژگی‌ها و معیارهای خروجی (برون‌داد) به‌طور دقیق طراحی و اجرا نماید. البته لازم است در طراحی و اجرا به محیط نظام آموزشی و شرایط حاکم بر آن توجه ویژه‌ای داشت.

۴- زمینه‌های تربیت دینی

در این بخش به بررسی مواردی که ریشه و زمینه تربیت دینی را فراهم می‌نمایند، می‌پردازیم که مهم‌ترین آنها وراثت، محیط، تشویق و تنبیه می‌باشد.

۴-۱- وراثت

در اسلام تأکید ویژه‌ای بر عامل وراثت شده است. اسلام، برنامه جامع از قبل از انعقاد نطفه تا دوران جنینی دارد که نحوه علت آن تأثیر عامل وراثت بر سعادت و شقاوت یک فرد می‌باشد. قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار با نور الهی، حقایق را مشاهده و این قانون را به مردم گوشزد کرده‌اند. از جمله اینکه: قرآن کریم از زبان نوح (ع) می‌فرماید: «وَ قَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ ذَيَارًا إِنَّكَ إِن تَذَرْنِي يَتْلُوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا» (نوح: ۲۶-۲۷)؛ و نوح گفت: پروردگارا هیچ کس از کافران را بر روی زمین مگذار؛ زیرا اگر تو آنان را باقی گذاری، بندگان را گمراه می‌کنند، جز پلیدکار و ناسپاس نزنند.

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «لَا تَنْكَحُوا الْقَرَابَةَ الْقَرِيبَةَ فَإِنَّ الْوَلَدَ يُخْرِجُ ضَاوِيًّا»؛ با خویشاوند نزدیک ازدواج نکنید؛ زیرا فرزند ضعیف به دنیا می‌آید. حضرت امام خمینی (ره) در زمینه تأثیر وراثت می‌فرماید: «وراثت عبارت است از نیروی طبیعی در موجود زنده که به وسیله آن صفات از نسل به نسل منتقل می‌شود. خواه این صفات مخصوص این نسل باشد، خواه میان تمام افراد این نوع یا بخشی از آنها باشد» (امام خمینی، به نقل از فراهانی، ۱۳۸۷: ۵). ایشان در جایی دیگر می‌فرماید: «ماده نورانی که در صلب هاست، شامخ بودن پشت پدران و پاکی رحم‌های مادران و مزه بودن پدران و مادران از آلودگی‌های جاهلیت؛ یعنی کفر، اخلاق نکوهیده و کردار زشت همه و همه در طهارت و نورانیت فرزند دخالت دارد. شیرخوارگی و زن شیرده و همسرش و دیانت و نجابت و اخلاق و اعمال آن دو چگونه شیردادن و شیوه خوردن، دخالت بسیار مؤثری در کودک دارد» (همان: ۱۲۱).

۴-۲- محیط

در کنار وراثت، زمینه مهم دیگری که می‌توان از آن یاد کرد محیط است. اگر رفتار آدمی از ساده‌ترین تا مشکل‌ترین آنها مورد بررسی قرار بگیرد و در جدولی درج شود ملاحظه می‌شود، حد فاصل معینی برای حرکات ارثی و حرکاتی که محصول یادگیری و محیط است وجود نخواهد داشت. در هر نوع کار و رفتاری؛ مانند: نوشتن یک کلمه یا ساختن یک پل یا انجام مراسم مذهبی، «وراثت» و «محیط» هر دو، دست به دست هم می‌دهند؛ اینکه «وراثت» و «محیط» کدام یک مؤثرترند پرسشی بیهوده است و مانند این است که پرسیده شود برای ادامه زندگی انسان خوردنی‌ها، لازم‌ترند یا آشامیدنی‌ها؟ حتی در این مورد نمی‌توان گفت هر یک از اعمال آدمی تا چه اندازه وابسته به محیط و تا چه اندازه وابسته به توارث است (صانعی، ۱۳۷۵: ۱۹۶). تأثیر محیط بر تربیت انسان به حدی است که در روایات آمده است که انسان در بدو تولد با فطرت الهی و پاک متولد می‌شود ولی بعدها تحت تأثیر محیط از سیر اسلام و حق منحرف می‌شود. حضرت رسول اکرم (ص) در این زمینه می‌فرماید: «كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ إِلَّا أَنْ أَبَوَاهُ يُمَجِّسَانِهِ وَيَتَّبِعَانِهِ وَيَهُودَانِهِ»؛

انسان با فطرت پاک الهی متولد می‌شود بعد، والدین او را به سمت عقاید دیگر می‌کشاند (شریعتمداری، ۱۳۶۴: ۴۰).

۴-۳- تغذیه

از عوامل زمینه‌ساز مهم در امر تربیت دینی می‌توان از تغذیه نام برد. در نگاه دینی، تغذیه قبل و بعد از تولد در میزان گرایش به سمت معنویت الهی بسیار اثرگذار می‌باشد. زمان تربیت انسان از زمان انعقاد نطفه و ترکیب سلول نر و سلول ماده شروع می‌شود؛ بنابراین غذایی که موجب رشد جسمی انسان می‌شود موجبات شکل‌گیری شخصیت را هم فراهم می‌کند. امام باقر(ع) فرمود: «هر نطفه‌ای که از مال حرام به وجود آید، شیطان در آن سهم می‌شود» (تفسیر برهان به نقل از صانعی، ۱۳۷۵: ۲۱۶)؛ همچنین از امام صادق(ع) هم نقل شده که «كَسَبَ الْحَرَامُ يُبَيِّنُ فِي الذَّرِيَّةِ» (المحجَّة البيضاء: ۲۰۶/۳)؛ اثر مالی که از راه حرام به دست آمده در نسل آشکار می‌شود.

حضرت علی(ع)، به کمال فرمود: «ای کمال همانا زبان از قلب نشئت می‌گیرد (و آنچه را که در قلب است ظاهر می‌سازد) و قوام قلب به غذا است؛ پس متوجه باش که قلب و جسمت از چه تغذیه می‌کند، اگر از حلال نباشد خداوند تعالی تسبیح و شکر را نمی‌پذیرد».

۴-۴- همنشین

همنشین و دوست به عنوان چهارمین عامل زمینه ساز در تربیت دینی مطرح است. انسان‌ها معمولاً با افرادی رفاقت و همنشینی می‌کنند که با آن همفکر و همراه باشند؛ دوست و همنشین در برخی روایت به عنوان معیار قضاوت در مورد شخصیت افراد معرفی شده است. روایت شده است که حضرت سلیمان(ع) فرمود: «درباره کسی هیچ داوری نکنید تا به مصاحب (همراه) او بنگرید؛ زیرا همانا شخص به همنشینان و همداناش شناخته می‌شود و به یاران و دوستانش نسبت داده می‌شود» (سفینه البحار، به

نقل از صانعی، ۱۳۷۵: ۲۲۶).

البته تأثیر دوستان و همسالان بر دانش آموزان (دانشجویان) ممکن است منفی یا مثبت باشد. نوع تأثیر، بستگی به نوع دوستان و همسالان دارد؛ اگر دوستانی خوب باشند، تأثیر آنها مثبت و اگر دوستانی ناشایست باشند، تأثیر آنها منفی خواهد بود (داوری، ۱۳۷۴).

پیامبر بزرگوار اسلام می‌فرماید: «الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ وَ قَرِينِهِ»؛ هر کس بر دین دوست و رفیق خود است (کلینی، ۱۳۶۵: ۲/۳۷۵). حضرت علی (ع) می‌فرماید: «لَا تَصْحَبَ الشَّرِيرَ فَإِنَّ طَبْعَكَ يَسْرِقُ مِنْ طَبْعِهِ شَرًّا وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ» (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴ق: ۲۷۲/۲۰)؛ با بدان منشین که طبعت، بدون اینکه متوجه شوی، بدی را از دوست می‌گیرد. امام صادق (ع) می‌فرماید: «مَنْ يَصْحَبُ السُّوءَ لَا يُسْلِمُ»، آنکه با بدان بنشیند، سالم نمی‌ماند (داوری، ۱۳۷۴).

۴-۵- تشویق

انسان به‌طور طبیعی دوست دارد اعمال و رفتارش مورد تشویق و تقدیر دیگران قرار گیرد. سیره پیامبر اکرم (ص)، ائمه اطهار (ع) و بزرگان دین همواره بر این بوده است که افراد را به دلیل انجام کارهای خوب و شایسته مورد تشویق و توجه قرار می‌دادند. خداوند متعال در قرآن کریم به پیامبر اکرم (ص) دستور می‌دهد که وقتی مردم صدقه و زکات می‌دهند آنان را تحسین و دعا نماید: «خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَ تُزَكِّيهِمْ بِهَا وَ صَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ» (التوبه: ۱۰۳)؛ از مردم زکات بگیر تا ایشان را پاک گردانی و آنان را تزکیه نمایی و آنان را دعا کن. همانا دعای تو (سبب) تسکین خاطرشان می‌باشد و خداوند شنوا و آگاه است؛ همچنان که اسلام دستور داده اگر مردم از دانشمندان، نیکان و کودکان شایسته، قدردانی نمایند و ایشان را به زبان و عمل و رفتار تشویق کنند و آنان را ارج گذارند خود به خود نیکی، دانش و فضیلت در اجتماع رواج می‌یابد و وقتی در اجتماع، افراد برجسته، نیک و دانشمند تشویق و اکرام شوند؛ دیگران به این فکر می‌افتند که آنان نیز در اجتماع معزز و محترم باشند؛ بنابراین اعمال و رفتار خود را با آنچه مورد توجه اجتماع است تطبیق می‌دهند؛ در نتیجه جوی به وجود می‌آید

که همگی به تقوا و فضیلت روی می‌آورند (صانعی، ۱۳۷۵: ۲۳۲) و قرآن کریم این اصل بزرگ تربیتی را به شیواترین و بلیغ‌ترین شکل ممکن بیان می‌کند: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ» (ابراهیم: ۷)؛ هر آینه اگر سپاسگزاری کنید حتماً آن نعمت را برای شما زیاد می‌گردانم. اگر ناسپاسی روا دارید.

۵- عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی

پس از بیان بسترها و زمینه‌های اولیه در حوزه تربیت دینی، در این بخش به عوامل اجتماعی مؤثر بر فرایند تربیت دینی می‌پردازیم. عوامل اجتماعی عبارت‌اند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی، مذهبی و شغل والدین. هر کدام از عوامل مزبور به میزان خاصی بر تربیت دینی تأثیر می‌گذارند. می‌توان گفت که مهم‌ترین عامل در تربیت دینی، «خانواده» است که در آیات و روایات و نظرات بزرگان دین تأکید بسیاری بر آن شده است. برای اثبات تأثیر خانواده بر تربیت دینی کافی است به برخی از روایاتی که در این زمینه آمده است توجه کرد؛ از جمله امیر المومنین علی (ع) می‌فرماید: «حَسَنُ الْاِخْلَاقِ بُرْهَانُ كَرَمِ الْاِعْرَاقِ»: اخلاق نیک نشانه سرشت نیک خانوادگی است (داوری، ۱۳۷۴: ۱۰۱). دو نهاد «خانه» و «مدرسه» مکمل یکدیگرند، بر هم تأثیر متقابل دارند و هر یک نقش خاصی در تربیت کودک ایفا می‌کند؛ چرا که رابطه کودک و افراد پیرامون او در این دو محیط متفاوت است؛ روابط افراد در خانواده فردی‌تر و عاطفی‌تر، ولی در محیط مدرسه جمعی‌تر و منطقی‌تر است. برای دستیابی به تربیت مطلوب، به خصوص در زمینه مذهبی، همکاری این دو نهاد ضروری است. مدرسه علاوه بر تکمیل آموخته‌های دینی کودک که از محیط خانواده قرار گرفته است می‌تواند آموزش‌های تازه‌ای را در زمینه‌های دینی با شیوه‌های جدید به وی ارائه دهد (دبی، ۱۳۷۴: ۷۳). اگر این دو کانون تربیتی (خانه و مدرسه) در محور تربیت دینی از قبیل القای ارزش‌ها، ارائه الگوهای مناسب و دستورهای لازم به کودکان، به صورت یکسان و هماهنگ عمل کنند، بدون تردید، نتیجه مطلوبی به دست خواهد آمد؛ از این رو، برقراری روابط عمیق میان این دو نهاد تربیتی ضروری است.

از جمله عوامل دیگری که تأثیر بسیار جدی بر تربیت دینی دارند، «رسانه‌های جمعی» است که به دو دسته صوتی - تصویری و مکتوب قابل تقسیم هستند؛ از جمله: روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها، ویدئو و نوارهای صوتی، تلویزیون، رادیو، تلویزیون، سینما و ... این رسانه‌ها از طریق ارائه الگو، ارائه اطلاعات و ارائه نگرش‌هایی خاص به موضوع‌های مختلف در شخصیت دینی مخاطبان تأثیر می‌گذارند.

روش تحقیق: تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی است و از نظر ماهیت توصیفی است که به صورت پیمایشی انجام شده است، جامعه آماری کل دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی بوده که براساس روش حداکثری کوکران و ارقامی (۱۳۸۹) تعداد ۲۰۰ به صورت تصادفی از بین دانشجویان سال اول تا چهارم به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسشنامه مورد نظر جهت سنجش پایایی و روایی بین دانشجویان توزیع که ضریب آلفای کرونباخ ۸۵ درصد به دست آمده که این عدد پایانی قابل قبول می‌باشد.

۶- یافته‌های تحقیق

الف. بررسی توصیفی

میانگین نمرات کسب‌شده متغیرهای مورد بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی به شرح ذیل است:

جدول شماره ۱: میانگین نمرات کسب‌شده متغیرهای مورد بررسی

عوامل	متغیرها	حداکثر نمره قابل کسب	میانگین نمره کسب‌شده	درصد از کل نمره
اجتماعی	خانواده	۲۴	۱۸	۷۵
	فعالیت‌های مذهبی	۲۰	۱۲/۹۱	۶۴/۵۵
	رسانه‌ها	۱۶	۱۱/۴۶	۷۱/۶
	تعامل و ارتباط	۱۲	۹/۱۵	۷۶/۲۵
	موسسات	۲۸/۸	۲۲/۵۱	۷۸/۱

ب. بررسی استنباطی:

برای بررسی استنباطی داده‌ها ابتدا آزمون آماری پیرسون به منظور بررسی اولیه همبستگی بین هر یک از متغیرهای پیش‌بین با متغیر ملاک صورت به گرفت و سپس آن دسته از متغیرهایی که در آزمون آماری پیرسون همبستگی آنها با متغیر ملاک در سطح بیش از ۹۵ درصد اطمینان معنادار بود، به منظور بررسی میزان پیش‌بینی متغیر ملاک در مدل رگرسیونی تحقیق شرکت داده شدند.

بر مبنای آزمون پیرسون می‌توان گفت که همه متغیرهای پیش‌بین با اطمینان بیش از ۹۵ درصد با متغیر ملاک همبستگی داشته‌اند.

متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی. با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش‌بین رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در مدل رگرسیونی شرکت داده شدند. نتایج حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آنها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است. تحلیل واریانس نیز نشان می‌دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) (جدول شماره ۲ و ۳).

جدول شماره ۲: مدل خلاصه‌شده نتایج رگرسیونی عوامل اجتماعی مدل خلاصه‌شده

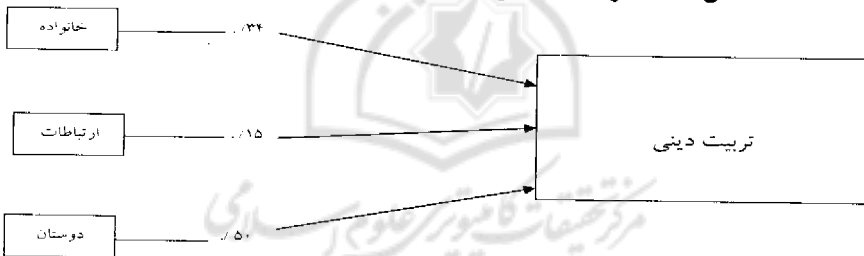
مدل	همبستگی کل	ضریب تبیین	ضریب همبستگی
رگرسیون	۰/۶۸۳	۰/۴۶۷	۸/۰۱

جدول شماره ۳: ضریب رابطه هر کدام از متغیرهای اجتماعی با تربیت دینی

Sig	آزمون T	ضرایب غیر استاندارد شده		متغیرها	
		Beta	Std. Error		
.۰۰۰۰	۲۱/۰۵۲		۱/۷۳۲	۳۶/۴۵۴	کل
.۰۰۰۰	۹/۳۳	.۳۴۹	.۱/۳۸	۱/۲۹۱	خانواده
.۰۰۰۰	-۴/۳۱۱	-.۱۵۸	.۱/۱۱۱	-.۱/۴۶۵	ارتباطات
.۰۰۰۰	۱۲/۸۴۷	.۷۵۰۲	.۱/۰۸۱	۱/۰۴۶	دوستان

نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که متغیرهای خانواده، دوستان، ارتباطات بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند.

شکل ۴-۲- میزان رابطه هر کدام از متغیرهای اجتماعی با تربیت دینی

همان طور که مشاهده می‌شود از عناصر اجتماعی، خانواده ۳۴ درصد، ارتباطات ۱۵ درصد و دوستان ۵۰ درصد در تربیت دینی مؤثرند.

۷- بحث و نتیجه‌گیری

متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی و مذهبی. با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش‌بین رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در مدل رگرسیونی شرکت داده شدند.

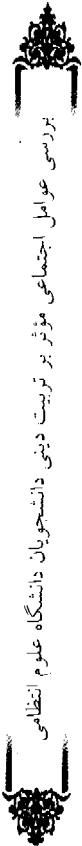
نتایج حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آنها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است؛ یعنی فقط ۴۶ درصد متغیر ملاک به وسیله متغیرهای پیش‌بین تبیین گردیده و ۵۴ درصد آن نیز به وسیله عوامل و متغیرهای دیگر از قبیل: عوامل فردی، عوامل آموزشی و سایر عوامل قابل تبیین است. تحلیل واریانس نیز نشان می‌دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که متغیرهای، خانواده، دوستان و ارتباطات بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند؛ لیکن تأثیر دوستان از همه بیشتر است؛ ولی تأثیر متغیرهای نهادهای فرهنگی، فعالیت‌های مذهبی و همچنین رسانه‌ها بر تربیت دینی معنی دار نمی‌باشد. به نظر می‌رسد وضعیت خاص آموزش و تربیت دانشگاه علوم انتظامی که تحصیل در آن شبانه روزی است و دانشجویان فعالیت‌های فوق برنامه اجباری زیادی انجام می‌دهند موجب گردیده دانشجویان کمتر با رسانه‌های اجتماعی مانند: روزنامه و اینترنت و حتی تلویزیون ارتباط برقرار کنند و بیشتر تأثیر را از متغیرهای دوستان خانواده و ارتباط و تعاملات درون گروهی بگیرند.

۸- پیشنهادها

- ۱- با توجه به قانون تحصیل شبانه‌روزی در دانشگاه علوم انتظامی و نوع برنامه‌های آموزشی (تمرکز بر کارهای گروهی) و همچنین مقتضیات سن دانشجویان (جوان بودن) دانشجویان بیشترین زمان را با دوستان خود سپری می‌کنند؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد دانشگاه و عقیدتی سیاسی با اجرای طرح‌هایی مانند: مشاوران همسال و اجرای برنامه‌های تربیتی گروهی، برگزاری اردوهای فرهنگی اهداف تربیتی خود را بیشتر از طریق دوستان و همسالان پیگیری نمایند. برنامه‌های تربیتی مستقیم.
- ۲- در هنگام گزینش دانشجو، دقت بیشتری صورت پذیرد که دانشجویانی که با دوستان و خانواده‌های متدین ارتباط و تعامل دارند انتخاب گردند.
- ۳- عقیدتی سیاسی با همکاری مرکز مشاوره دانشگاه، کارگاه‌های آموزشی از قبیل کارگاه دوست‌یابی برگزار کرده و در این کارگاه‌ها ضمن تبیین معیارهای دوست خوب، عواقب ناشی از دوستان بد را نیز گوشزد نماید.

منابع

- قرآن کریم.
- ابن ابی الحدید (۱۴۰۴ق). شرح نهج البلاغه، جلد بیستم، دارالکتب الاسلامیه.
- ارفامی (۱۳۸۹). نمونه‌گیری در تحقیقات آموزشی، پژوهش در آموزش، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- الکلینی الرازی، ابی جعفر محمد (۱۳۶۵). فروع کافی، ج دوم، دارالکتب الاسلامیه.
- آموزگار (۱۳۸۹). فلسفه و مکتب های تربیتی، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- خمینی، روح ا... (۱۳۸۷). تعلیم و تربیت (اهمیت، جایگاه و عوامل مؤثر بر تعلیم و تربیت) تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- داوری و داودی، محمد (۱۳۸۴). نقش معلم در تربیت دینی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، اول.
- داوری، محمد (۱۳۸۸). تأملی در معنای تربیت دینی و نسبت آن با مفاهیم نزدیک، (مجموعه مقالات تربیت دینی در جامعه اسلامی معاصر)، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم.
- دبی، موریس (۱۳۷۴). مراحل تربیت، تهران: دانشگاه تهران.
- صانعی، سیدمهدی (۱۳۷۵). پژوهشی در تعلیم و تربیت اسلامی، مولف، مشهد: اول.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ هـ.ق). بحار الانوار، بیروت: دارالتراث العربی.
- داوودی، محمد (۱۳۸۴). نقش معلم در تربیت دینی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، اول، قم: کیومرثی، غلام‌علی (۱۳۸۹). مبانی و اصول تربیت دینی، تهران.
- مسالک الافهام، کتاب النکاح: ۲۱، تذکره الفقهاء، کتاب نکاح مقدمه ششم: القواعد و الفوائد، شهید اول، چاپ افسر.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی